

Martina Banić,¹ diplomirana novinarka
Zastupnica u Hrvatskom saboru, Republika Hrvatska

Doseg medija kod osnovnoškolaca

Apstrakt: Utjecaj i značenje medija svakodnevno raste. Tome su posebno pridonijeli novi mediji, prije svega elektronički mediji. Snaga medija uistinu je velika, ali i njihova odgovornost. Novi mediji otvaraju jedan potpuno novi koncept i pogled na svijet. Virtualni svijet koji zamjenjuje sve, ulazi u sve pore društva, o čemu govori i provedeno istraživanje.

Odgovori na istraživačka pitanja dobiveni su korištenjem ankete kao istraživačke metode. Istraživanje je provedeno u svibnju 2013. godine u Osnovnoj školi Gračani u Zagrebu s učenicima/ca od petog do osmog razreda. Anketu je ispunilo ukupno 166 učenika/ca.

Cilj ovog rada bio je utvrditi koliko se osnovnoškolaca služi računalom, jesu li prisutni na društvenim mrežama, s obzirom na to da mlađi od 13 godina ne mogu otvarati profil na Facebooku, kojom društvenom mrežom se najviše koriste, a u konačnici kako gledaju na budućnost komunikacije. Također istraženo je koriste li osnovnoškolci tradicionalne medije.

Pretpostavka je bila da se osnovnoškolci u velikom broju koriste računalom, da su prisutni na društvenim mrežama i da se služe drugim sredstvima komuniciranja. Ipak impozantan je podatak da baš svi ispitanici imaju računalo. Nadalje, više od 60% učenika/ca koristi se svakodnevno računalom, a računalo im prije svega služi za korištenje internetom, samo jedan ispitanik nikada se nije koristio internetom. Bitna je činjenica da su anketu ispunjavale djevojčice i dječaci u dobi od 12 pa do 15 godina, zato se ističe da je veliki postotak njih prisutan na društvenim mrežama, čak 91%, odnosno 149 od 166 ispitanika. Činjenica je kako su mladima, nove tehnologije kao i novi mediji izrazito bliski, no to nije umanjilo ulogu tradicionalnih medija. Tradicionalne medije koristi 91% ispitanika, dok je televizija u tom smislu najpopularniji medij, potom novine, pa radio.

Ključne riječi: društvene mreže, internet, mediji, djeca

¹ martina.banic@sabor.hr

Martina Banic, graduate journalist
Member of the Croatian Parliament, Republic of Croatia

Reach of the Media on Children at Primary School

Abstract: The influence and significance of media is constantly growing. That is especially due to the new media, primarily the electronic media. The power of media really is great, but so is their responsibility. The new media opens up a whole new concept and world view. It is a virtual world which replaces everything, gets into every pore of society, and that was the topic of my research.

In my research I used the method of survey. The research was carried out in May 2013 in "Gračani" primary school in Zagreb with fifth to eighth grade students. The questionnaire was filled out by 166 students.

The goal of this research was to determine how many primary school children use the computer, if they use social networks (considering that children under 13 years of age are not supposed to be allowed to create a Facebook profile), which social network they use the most, and, finally, how they see the future of communication. I also wanted to see what the primary school children use the traditional media as well.

The hypothesis was that a large number of primary school children use the computer, that they use social networks and other means of communication. Nonetheless, the information that every single one of the children who participated in the survey have a computer was remarkable. More than 60% of the students use the computer every day, mostly to go online, there was only one student who had never used the Internet. What is important is the fact that the survey was carried out among children from the age of 12 to 15 which is why I emphasize that a large number of them use social networks, 91%, i.e. 149 out 166 children involved. We know that children are very familiar with the new technology and media, but that has not diminished the role of the traditional media in the lives. 91% of the children use the traditional media, television being the most popular media, followed by the newspapers and then the radio.

Key words: *social networks, Internet, media, children*

Uvod

U današnje vrijeme što god radili i gdje god se nalazili mediji su dio naše svakodnevice, život bez medija, interneta i društvenih mreža potpuno je nezamisliv. Prijenosna računala i pametni telefoni omogućuju nam da u gotovo svakom trenutku možemo saznati ono što nas zanima, a društvene mreže nam otvaraju mogućnost da iskažemo svoj stav o svemu što nas zanima i to podijelimo s velikim brojem korisnika.

Kompjutorska komunikacija i internet neprestano otvaraju nove mogućnosti, svakodnevno se nadograđuju i sve više privlače sve generacije uz sebe. Internet povezuje iste interese, iste grupe ljudi. Najznačajniju ulogu u tome imaju društvene mreže koje tako snažno kreiraju živote. Ljudi se otvaraju jedni drugima putem mreža, i one postaju okosnica svih događanja. Na početku je uloga društvenih mreža bila prije svega druženje, upoznavanje novih ljudi, a danas su mreže postale, posebno među mladim generacijama, osnovno sredstvo komunikacije.

Kako vrijeme odmiče, sve je više aktivnih korisnika društvenih mreža i sve različitiiji spektar onih koji se društvenim mrežama koriste kao jednim od glavnih alata za komunikaciju s okolinom pa tako postajemo svjesni da se mnoge bitne stvari koje se događaju u društvenom životu komentiraju na "mrežama".

"Personalizirani televizijski programi koji se danas mogu primati na zaslon mobitela, postaju uobičajena stvar u razvijenom svijetu. Digitalizacija televizije i internetski portali, koji sjedinjuju sve medije u želji da zadovolje potrebu i najzahtevnijega modernog medijskog potrošača, oblikuju novu generaciju medijske publike. Razvojem suvremene tehnologije mijenjaju se navike starijih čitatelja, a razvija se sasvim nova generacija mladih konzumenata medija" (Vilović, 2008:175).

Provedena anketa govori da je prisutnost na mrežama za mlade generacije nešto što je uobičajeno i često mladi komentiraju da ako nisu prisutni na mrežama gube informacije koje su im bitne, a time postaju nezanimljivi u društvu.

Danas su pametni telefoni, računala i laptopi nezaobilazni rekviziti u svakodnevnoj komunikaciji, a važnost komunikacije putem novih medija prepoznata je u svim segmentima društva.

Što su mediji?

Često mislimo da o medijima sve znamo, služimo se s njima uvijek i stalno, no pitanje je *kako to radimo ili razumijemo li uistinu medije?*

"U kontekstu društva koje, jer se prije svega organizira i sporazumijeva kroz medije, nazivamo medijskim društvom, može se postaviti teza: svijet razumije onaj tko razumije medije" (Bauer, 2007:7).

Definicija iz Zakona o medijima kaže: "Mediji su: novine i drugi tisak, radijski i televizijski programi, programi novinskih agencija, elektroničke publikacije, teletekst i ostali oblici dnevnog ili periodičnog objavljivanja urednički oblikovanih programskih sadržaja prijenosom zapisa, glasa, zvuka ili slike" (Zakon o medijima,

čl. 2, Narodne novine 81/13).

Nadalje, prema Fredu Inglisu (Fred Inglis) "Medij je oruđe komunikacije; on prenosi ili 'posreduje' poruku. Tako, kada spiritualistički medij, u skladu sa sumanutim obredima s ouija – pločicom prenosi poruke mrtvim životinjama, on ne govori kao vlastito biće, nego kao netko tko govori preko njega. To je 'medij' u pravome smislu. Telefon, radio, film, televizija, sve su to također mediji, kao i tisak i ljudski glas, da i ne govorimo o slikarstvu i kiparstvu' (Inglis, 1997: 23).

Stjepan Malović govoreći o medijima kao najdražoj razonodi pojedinaca iznosi podatke istraživanja Verois, Suhler&Associates, koje je provedeno u SAD-u 1996. godine, u kojem su ispitanici istaknuli da najviše provode vrijeme konzumirajući medije i to 3.400 sati na godinu, iz čega proizlazi 9,3 sata na dan, odnosno ukupno iznosi 38,8% čovjekova vremena. Kada usporedimo te podatke s vremenom od 2.000 sati koliko na godinu ispitanici provedu radeći i 2.900 sati na godinu spavajući, i na kraju 460 sati godišnje, odnosno 1,3 sata na dan, ljudi koriste za ostalo. Ovi podaci zorno prikazuju u kojoj mjeri ljudi konzumiraju medije i koliko su im oni bitni u svakodnevici (Malović, 2005).

Tehnološkim napretkom mijenja se i pojam medija, nekada su pojam bili gramofon i fotoaparat, telefon i televizija, danas internet i društvene mreže, a što će biti sutra možemo nagađati. Sigurno će se pojam medija i dalje mijenjati, ali njihova uloga će rasti. Već sad mnogi čitaju, gledaju, slušaju i surfaju, a da uopće ne propituju. Medijima se najčešće vjeruje i zato je njihova odgovornost ogromna.

Mediji i djeca

Igru u dvorištu i parku zamijenili su internet i "pametni telefoni". Da je tako, govore istraživanja: "prema statističkim podacima Henry J. Kaiser Family Foundation, ustanove iz SAD-a koja se bavi istraživanjima obitelji, djeca iz razvijenih zemalja svaki dan provedu u prosjeku 6 sati i 32 minute pred nekakvim ekranom, bilo da je riječ o televiziji, kinu, videoigrama, računalu ili Internetu"(Laniado, Pietra, 2005:11).

Izneseni podaci nam ukazuju da djeca i mladi puno vremena tijekom samo jednog dana provode pred nekim od ekrana. Stoga je nužno zaštititi ih od štetnih sadržaja kojima su izloženi. Pritom se ne misli na zabrane, nego prije svega na edukaciju koja je najbolji način da bi djeca znala pravilno razumjeti ono što im se nudi kroz medije.

"Potrebno je dosta stručnosti, strpljenja i multidisciplinarnog pristupa u otkrivanju pravih odgovora na pitanje: Kako novi mediji preoblikuju i stvaraju društvene simbole? Kako na taj način djeluju na nas i mladu generaciju, posebno ranjivu kada je riječ o medijskoj manipulaciji. Ovakav pristup i iznalaženje odgovora i rješenja jedan je od ključnih zadataka medijskog odgoja"(Miliša, Tolić, Vertovšek, 2009:79).

Internet

Internet je mediji kojim se koriste sve generacije, djeca i mladi, roditelji, djedovi i bake. "Poticaji na korištenje Interneta, pobude zbog kojih mu se pristupa i razlozi za obraćanje Mreži kao 'izvoru dobra i zla' variraju od slučaja do slučaja, od korisnika do korisnika. Oni su rezultat djelovanja mnogih utjecajnih čimbenika: od starosne dobi korisnika, njegova obrazovanja, nepostojećeg ili stečenog iskustva u radu s Internetom, preko obilježja socijalnog i gospodarskog okruženja u kojem djeluje, pa sve do njegova psihološkog profila, a možda čak i elemenata podsvijesti" (Panian, 2001:83).

Ne koriste se svi internetom iz istih razloga, upravo zato je jasno da uloga interneta nije samo "surfanje", igranje igrice, zabava ili pak informiranje. Internet pruža neizmjerne mogućnosti od kupovine, pa sve do plaćanja računa. Da bismo kupili primjerice novu knjigu više ne moramo u knjižaru, dovoljno ju je jednim klikom miša naručiti i čekati da dođe na kućnu adresu. "Ukratko, čovjek je pojavom Interneta zakoračio u svijet virtualne stvarnosti, u kojemu uobičajena, klasična, fizikalna mjerila i zakoni ne vrijede i u kojemu je prostor njegove slobode (prividno) bezgraničan" (Panian, 2001:18).

Važno je spomenuti još jedan segment korištenja internetom, a to je elektronička pošta. O prednostima elektroničke pošte Mato Brautović piše; "e-mail je postao popularan zbog jednostavne upotrebe, asihronosti, cijene i globalnog dosega. Naime, svatko s minimalnim informatičkim znanjem može poslati i primiti e-mail poruku posredstvom besplatnih e-mail servisa, kao što su Yahoo mail ili Gmail. No, popularnost joj dodatno povećava globalni doseg, odnosno mogućnost da se elektronička pošta pošalje bilo kome (neovisno o zemljopisnoj udaljenosti) tko ima internetski priključak i e-mail adresu te asihronost koja omogućava da poruka stigne u samo nekoliko minuta, ali jednako tako poruka se može čitati i danima (godinama) poslije, što joj daje prednost u odnosu prema komunikaciji u realnom vremenu" (2008:32).

O istraživanju

Iako je poznato da se djeca od najranije dobi koriste računalom cilj istraživanja bio je doznati u kojoj mjeri su prisutni na internetu i društvenim mrežama, koriste li se i drugim komunikacijskim kanalima i jesu li za njih tradicionalni mediji sporedni u odnosu na nove medije. Istraživanje započinje s pitanjima koja se odnose na opće podatke o ispitanicima, no okosnica istraživanja se odnosi na upotrebu interneta i društvenih mreža. S pomoću anketnog upitnika osnovnoškolci su mogli iznijeti i svoje viđenje budućnosti komunikacije.

Kako bismo odgovorili na istraživačka pitanja korištena je anketa kao istraživačka metoda. Anketni upitnik sadržavao je 22 pitanja, a u istraživanju je sudjelovalo ukupno 166 učenika/ca, 85 dječaka i 81 djevojčica od 5 do 8 razreda iz Osnovne škole Gračani. Ispitivanje je bilo potpuno anonimno i provedeno je po razredima.

Istraživanje potvrđuje da su djeca u osnovnoj školi prepoznala utjecaj interneta i da ga koriste ne samo kao kanal kojim komuniciraju sa svojim prijateljima i preko kojeg upoznaju nove, nego su prepoznali prednost tog medija i u smislu informiranja. Djeca se uz društvene mreže, koje su im jedno od osnovnih sredstava komuniciranja, koriste i drugim kanalima komunikacije koje im omogućava internet, primjerice WhatsApp, Viber ili Skype.

Rezultati istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 166 učenika/ca, 85 dječaka i 81 djevojčica. Ispitanici su se u cijelosti (100%) izjasnili da imaju računalo.

Tablica 1: Učestalost korištenja računala

	Učenici petih razreda	Učenici šestih razreda	Učenici sedmih razreda	Učenici osmih razreda
Svakodnevno koristi računalo	24%6	2%	68%8	9%
Tri puta tjedno koristi računalo	41%2	0%	24%7	%
Jednom tjedno koristi računalo	17%9	%4	%2	%
Jednom u dva tjedna koristi računalo	4%	2%	0%	0%
Jednom u mjesec dana koristi računalo	14%7	%2	%2	%
Ne koristi računalo	0%	0%	2%	0%

Statistički gledano najveći broj učenika/ca svakodnevno se koristi računalom. Od ispitanih u petim razredima njih 24% računalom se koristi svakodnevno, tri puta tjedno 41%, jednom tjedno 17%, jednom u dva tjedna 4%, jednom u mjesec dana 14%, a nema učenika/ce koji se ne koristi računalom. U šestim razredima situacija je znatno drugačija, puno veći broj učenika se svakodnevno koristi računalom čak 62%. Tri puta tjedno 20%, jednom tjedno 9%, jednom u dva tjedna 2%, jednom u mjesec dana 7%, također nema učenika/ce koji se ne koristi računalom. U sedmim razredima 68% učenika/ca računalom se koristi svakodnevno, tri puta tjedno 24%, jednom u tjednu 4% učenika/ca, niti jedan učenik/ca se nije izjasnio da se računalom koristi jednom u dva tjedna, dok njih 2% računalom se koristi jednom u mjesec dana te njih 2% ne koristi se računalom. Najviše učenika/ca osmih razreda se izjasnilo da se koristi računalom svakodnevno 89%. Tri puta tjedno računalom se koristi 7% učenika/ca, jednom tjedno 2% učenika/ca, nitko od učenika/ca nije odgovorio da koristi računalo jednom u dva tjedna te njih 2% koristi računalo jednom u mjesec dana. U osmim razredima kao i u petim i šestim nema učenika/ce koji se ne koriste računalom.

Istraživanje pokazuje da se tijekom godina učenici/ce sve više koriste računalom, to potvrđuje i velika statistička razlika između petog i osmog razreda, gotovo četiri puta više učenika/ca osmih razreda koristi se svakodnevno računalom.

Tablica 2: Svrha korištenja računala

	Učenici petih razreda	Učenici šestih razreda	Učenici sedmih razreda	Učenici osmih razreda
Računalo im služi za pristup internetu	50%4	5%	57%5	8%
Računalo im služi za igranje igrica	30%1	9%	18%	11%
Računalo im služi za slušanje glazbe	15%2	0%	12%1	1%
Računalo im služi za gledanje filmova	5%	12%9	7%	%
Računao im služi za čitanje lektire	0%	4%	4%	12%

Pri odgovoru na pitanje "Za što Vam služi računalo?" odgovori su slični kod svih učenika/ca neovisno o njihovoj dobi. Najveći broj učenika/ce odgovorio je da im računalo služi za korištenje internetom. Tako se izjasnilo 50% učenika/ca petih razreda, 45% učenika/ca šestih razreda, 57% učenika/ca sedmih razreda i 58% učenika/ca osmih razreda. Peti razredi koriste se računalom za igranje igrica, riječ je o 30% njih, dok u šestim razredima 19% igra igrice, u sedmim razredima 18%, te u osmim razredima 11% učenika/ca. Za slušanje glazbe računalom se koristi najmanje učenika iz osmih razreda njih 11%, a najviše učenika šestih razreda sluša glazbu putem računala, 20%. Glazbu putem računala sluša 15% učenika/ca petih razreda i 12% sedmih razreda. Najveći broj učenika/ca šestih razreda gleda filmove na računalu, 12%, a najmanje učenika/ca petih razreda svega 5%. U sedmim razredima 9%, a u osmim razredima 7% učenika/ca. Što se tiče čitanja lektire putem računala, učenici/ce se najmanje za to koriste računalom.

Tablica 3: Učestalost korištenja interneta

	Učenici petih razreda	Učenici šestih razreda	Učenici sedmih razreda	Učenici osmih razreda
Svakodnevno	47%6	5%	76%9	1%
Tri puta tjedno	1%	22%1	7%	5%
Jednom tjedno	1%	9%	7%	2%
Jednom u dva tjedna	2%	0%	2%	%
Jednom u mjesec dana	2%	0%	0%	%
Ne služi se internetom	0%	0%	0%	%

Tablica prikazuje da od ukupno 166 ispitanika koji su ispunili anketu samo jedan ispitanik iz petog razreda se nije služio internetom.

Značajan broj ispitanika je svakodnevno prisutan na internetu. Učenici/ce osmih razreda gotovo su u cijelosti svakodnevno na internetu čak 91% njih, taj postotak niži je kod ostalih razreda. U petim razredima 47% učenika/ca su svakodnevno prisutni na internetu, 65% učenika/ca šestih razreda i 76% sedmih razreda. Tri puta tjedno na internetu je prisutno u prosjeku 20% učenika/ca petih, šestih i

sedmih razreda i samo 5% osmih razreda. Jednom u dva tjedna i jednom u mjesec dana na internetu je prisutno manje od 10% svih ispitanika.

Očekivano je vrlo mali broj učenika/ca koji se koriste računalom uz prisutnost roditelja odnosno starije osobe. Svega 14% učenika/ca petih razreda i 13% šestih razreda. Dok u sedmom razredu 4% učenika/ca se koristi računalom uz prisutnost roditelja, starije osobe i samo 2% učenika/ca osmih razreda.

Najveći broj ispitanika sedmih razreda 18% i 15% šestih razreda se izjasnilo da im roditelji znaju koliko vremena dnevno provode na računalu. U petim razredima njih 10% se izjasnilo pozitivno, a što se tiče učenika/ca osmih razreda njih samo 2% kazalo je da im roditelji ne znaju koliko vremena provode na računalu.

Anketa pokazuje da roditelji uglavnom znaju koliko im vremena djeca dnevno provode na internetu, međutim malo je roditelja koji znaju što im djeca rade za računalom. Upravo u toj činjenici možemo pronaći odgovor zašto djeca mlađa od 13 godina imaju otvorene profile na društvenim mrežama.

Učenice/ci su prisutni na društvenim mrežama. U petim razredima tako se izjasnilo 79% ispitanika, u šestim razredima 91% ispitanika, sedmim razredima 96% učenika/ca i u osmim razredima 93% učenika/ca je prisutno na društvenim mrežama.

Vezano uz pitanje: *“Na kojoj mreži ste prisutni?”* ispitanici su sami upisivali odgovor. Iz dobivenih odgovora razvidno je da je među osnovnoškolcima najpopularnija društvena mreža Facebook. Unatoč činjenici da prema pravilima Facebooka, korisnik mreže ne može biti mlađi od trinaest godina, istraživanje pokazuje da je više od 50% ispitanika iz petih razreda prisutno na Facebook-u. Twitter i AskFm su druge dvije mreže koje su se najčešće pojavljivale u odgovorima.

Ispitanici su imali mogućnost napisati što za njih znače društvene mreže. Izdvajam neke od odgovora:

(5.a i 5.b)

“Za zabavu, za hitni slučaj“, “Za igrice i pričanje s prijateljima“, “Razgovor s prijateljima preko interneta objavljivanje mojih mišljenja“, “Zabava, odmor, razgovor s prijateljima“.

(6.a i 6.b)

“Život“, “Za mene društvene mreže znače interakciju sa svijetom“, “Nova prijateljstva dopisivanje s prijateljima“, “Sve! Preko njih razgovaram s prijateljima koji nisu iz Hrvatske“.

(7.a i 7.b)

“Brže komuniciranje“, “Besplatno dopisivanje s prijateljima iz drugih država i za pronalazak ljudi s kojima želimo kontaktirati“, “Znače mi da ostanem u kontaktu s ljudima koje ne mogu vidjeti“, “Za otkrivanje novih stvari i komunikaciju“, “Najbolja stvar“.

(8.a i 8.b)

“Prijateljstvo“, “Još igrice“, “Komunikacija i zabava“, “Upoznavanje, razmjena informacija, druženje s prijateljima“, “Komunikacija s ljudima i dobivanje informacija“, “Informiranje“.

Tablica 4: Svrha korištenja društvenih mreža

	Učenici petih razreda	Učenici šestih razreda	Učenici sedmih razreda	Učenici osmih razreda
Informiranje ⁶	%1	2%	14% ²	3%
Druženje s prijateljima ⁷	0%	59% ⁵	8%	56%
Igranje igrica	17% ¹	3%	8%	9%
Upozavanje novih prijatelja	7%	11% ¹	8%	10%
Igranje nagradnih igara ⁰	%5	%2	%2	%

Društvenim mrežama u petom razredu ispitanici se koriste za druženje s prijateljima čak 70% tako je odgovorilo. Učenici šestih, sedmih i osmih razreda gotovo u istom postotku izjašnjavaju da se društvenim mrežama koriste za druženje s prijateljima, pa je tako odgovorilo 59% ispitanika šestih razreda, 58% ispitanika sedmih razreda i 56% ispitanika osmih razreda. Društvene mreže ispitanici još koriste za igranje igrica, informiranje ili upoznavanje novih prijatelja. U sedmim i osmim razredima uočeno je da mreže često služe za informiranje. Time novi mediji preuzimaju ulogu tradicionalnih koji su do nedavno bili osnovno sredstvo informiranja.

U anketnom upitniku učenici/ce su pitani da napišu prate li određene grupe na mrežama i koji im je sadržaj na internetu, uz društvene mreže zanimljiv. Kada govorimo o sadržaju on se logično mijenja s obzirom na dobnu skupinu. Tako učenici/ce petih razreda uz društvene mreže služe se internetom pretežito zbog igranja igrica i slušanja glazbe, šesti razredi također igraju igrice, ali su u velikoj mjeri napisali da im je zanimljiv kanal Youtube te da prate što se piše o poznatim osobama, a neki od njih prate i modu. Sedmi i osmi razredi su naveli da prate sportske i poučne stranice, zanimaju ih filmovi i serije, a manji broj njih igra igrice. Vezano uz grupe na društvenim mrežama, u petim i sedmim razredima imaju pokrenute razredne grupe, zabrinjavajuće, učenici/ce 5.a razreda su napisali da su članovi grupe "mrzim bekače". Učenici/ce petih, šestih i sedmih razreda članovi su i grupa Justina Bibera. Jedan dio njih su napisali da su članovi raznih sportskih grupa, a neki od njih i prate grupe dnevnih novina.

Tablica 5: Zastupljenost ostalih komunikacijskih kanala

	Učenici petih razreda	Učenici šestih razreda	Učenici sedmih razreda	Učenici osmih razreda
E-mail	31% ²	6%	25% ¹	9%
SMS ²	5%	27% ²	7%	19%
WhatsApp	10% ¹	1%	6%	14%
Viber ¹	7%	17% ¹	8%	24%
Skype ¹	7%	19% ²	4%	24%

Nadalje, najveći broj ispitanika od ostalih komunikacijskih kanala i dalje se koristi sms-om, međutim e-pošta i Skype, jednako su popularni među učenicima, kao i Viber i Whatsapp.

Učenici/ce ne pišu blog, svega 15 ispitanika izjasnilo se da pišu blog, a najviše njih je u šestom razredu. Ispitanici koji su se izjasnili da ako pišu, pišu ljubavne priče, o sportu ili o igricama.

Tablica 6: Korištenje tradicionalnih medija i zastupljenost pojedinog medija

	Učenici petih razreda	Učenici šestih razreda	Učenici sedmih razreda	Učenici osmih razreda
Koriste tradicionalne medije	86%9	1%	98%8	8%
Televizija	46%4	7%	54%3	9%
Časopisi	26%2	8%	18%2	4%
Radio	14%1	3%	12%1	7%
Novine	14%1	2%	16%2	0%

Tradicionalni mediji se koriste, neznatan je postotak onih koji ih ne koristi. 86% ispitanika petih razreda koristi se tradicionalnim medijima, 91% ispitanika šestih razreda, 98% ispitanika sedmih razreda i 88% ispitanika osmih razreda. Ispitanici koji su se izjasnili da se ne koriste tradicionalnim medijima napisali su da ih tradicionalni mediji ne zanimaju te da se služe internetom.

Najveći broj ispitanika od tradicionalnih medija koristi televiziju, 46% ispitanika petih razreda, 47% ispitanika šestih razreda, 54% ispitanika sedmih razreda i 39% ispitanika osmih razreda. Nakon televizije, među učenicima su "najpopularniji" časopisi, koje čita 26% ispitanika petih razreda, 28% ispitanika šestih razreda, 18% ispitanika sedmih razreda te 24% ispitanika osmih razreda. Radio i novine su gotovo jednako zastupljeni i kreću se od 12% do 20%.

Na kraju istraživanja učenici/ce su opisali kako vide budućnost komunikacije. (5.a i 5.b)

"Da imamo pametnu tipkovnicu koja piše kad se govori i ekran na dodir", "Svi ćemo biti ovisnici", "Možeš staviti nekakve naočale i automatski možeš razgovarati, slušati glazbu ići na internet. Nešto kao eglases ili googleglass", "Ja mislim da se u budućnosti više neće slati razglednice, a sve će biti na dodir i svi će imati bar jedan mobitel", "Da ljudi razgovaraju pomoću sata, cipela, prstena i takvim stvarima".

(6.a i 6.b)

"Sve će biti preko interneta i Smartphona", "Mislim da će društvene mreže biti sve zastupljenije i da će se internet sve više koristiti i da će kompjuteri postati zastupljeniji", "Da se možemo dodirivati pomoću komunikacija", "Mislim da će svi u budućnosti biti za kompjuterima i da se neće kretati i po meni je to jako loše. Mislim da imamo previše sadržaja koji djeci ne dopuštaju da se maknu s njih postaju ovisni o tome", "Nadam se da će još uvijek slati pisma (čestitke za Božić) jer je bolja komunikacija uživo a ne preko sms-a ali se nadam da će i pomalo napredovat", "Vidim

da će biti puno bolje zato što će biti puno novih mreža i novih prijateljstava. To će mi se jako svidjeti“, “Budućnost komunikacije vidim u internetskoj komunikaciji i telefoniji budući da su to najdostupniji i prilično jeftini načini komunikacije“, “Kao male monitore i kamerice i da sve iskače iz monitora“.

(7.a i 7.b)

“Zavladat će svijetom invazija interneta. Svi će biti ovisni. Internet = moj život“, “Mislim da će ljudi telepatski moći komunicirati“, “Ljudi će više komunicirati preko interneta jer je jeftinije“, “Ne bi znala opisati jer već sad to sve prebrzo teče i vrvi ludim idejama“, “Pa razvit će se i sve više ljudi će komunicirati preko interneta, posebno preko Twittera i Facebooka jer su besplatni i najlakše se koriste“, “Mislim da će komunikacije napredovati, te da ćemo moći lakše i brže komunicirati, ali mislim da će to dovesti do neizlaženja iz kuće i druženja s prijateljima“.

(8.a i 8.b)

“Dopisivanje na prozirnoj tipkovnici koju aktiviramo pomoću sata (dodirujemo jedan gumb)“, “Novine i časopisi više neće postojati i sve vijesti i informacije ćemo prikupljati putem intereneta. Zatim će doći do preopterećenja i sustav će se srušiti. Zauvijek“, “Vidim kao brži internet slike sa zvukovima, poboljšana slika na Skypu i kako će veza biti brža, bolja i kvalitetnija“, “Mislim da razvoj interneta i društvenih mreža smanjuje stvarnu komunikaciju i razgovor, zato što ih djeca uglavnom koriste na kriv način. Društvene mreže imaju i dobre strane ali treba ih se naučiti koristiti umjereno i na pravi način“, “Mislim da će Facebook propasti jer će ljudima dosaditi. Doći će nešto što će zamijeniti društvenu mrežu, a imat će puno više opcija nego Facebook. Mislim da će se ujediniti više medija i doći će neke nove stvari“.

Zaključak

Djeca i mladi, najčešće velik dio vremena provode uz medije, bilo da je riječ o novim medijima ili tradicionalnim.

No medijsko okruženje u kojem danas živimo, u mnogočemu se razlikuje od onog u kojem su živjele naše generacije ili generacije roditelja današnje djece i mladih. Napredak tehnologije nam ponekad predstavlja problem jer se ne znamo služiti svim “opcijama” koje se iz dana u dan pojavljuju, te nove mogućnosti koje prije par mjeseci nismo ni mogli zamisliti da su moguće, danas im se prilagođavamo i koristimo ih. Više nam nije potrebna lozinka da bismo otključali zaslon svoga mobilnog uređaja, dovoljno ga je pogledati, on prepoznaje naše lice i zaslon je otvoren.

Taj napredak tehnologije zahtjeva ozbiljan pristup edukaciji svih generacija. Mediji danas diktiraju trendove, oni često kreiraju mišljenja ljudi, medijima se vjeruje, a rijetko se analizira što nam mediji nude. Svakako ne smijemo zaboraviti i nasilje kojem su djeca izložena upravo preko medija.

Rezultati istraživanja potvrđuju iznesene teze. Utvrđeno je da ne postoji učenik/ca koji nema računalo, a od 166 anketiranih samo jedan učenik izjasnio se da se ne koristi internetom. Veliki broj ispitanika ima otvorene profile na društvenim

mrežama, i uglavnom su prisutni na više društvenih mreža. Najveći broj učenika/ca društvene mreže koristi za druženje s prijateljima, a najmanji broj ispitanika mreže koristi za igranje igrica. Društvene mreže učenici/ce koriste i za informiranje, ali i za upoznavanje novih prijatelja.

Uz društvene mreže, koje su ispitanicima uz internet, osnovno sredstvo komuniciranja, učenici/ce se koriste i drugim kanalima komunikacije kao što je E-pošta, SMS, WhatsApp, Viber i Skype, u gotovo identičnom omjeru nešto više od 20%.

Unatoč poznatoj činjenici da su mladima, nove tehnologije kao i novi mediji izrazito bliski, to nije umanjilo ulogu tradicionalnih medija, pa se tako 91% ispitanika koriste tradicionalnim medijima, dok je televizija u tom smislu najpopularniji medij jer je 47% ispitanika izdvojilo televiziju kao tradicionalni medij kojim se najviše koriste. Novine i radio nisu im u toj mjeri privlačni.

Anketa je pokazala da se više od 60% učenika/ca svakodnevno koristi računalom prije svega zbog interneta, samo jedan ispitanik nikada se nije koristio internetom. Ako uzmemo u obzir činjenicu da su anketu ispunjavale djevojčice i dječaci u dobi od 12 pa do 15 godina ističe se da je i veliki postotak njih prisutan na društvenim mrežama, čak 91%, odnosno 149 od 166 ispitanika.

Zaključno, potrebno je otvoriti veći prostor medijskoj edukaciji. Sustavno educiranje potrebno je od vrtića pa sve do završetka studija da bi djeca i mladi stekli potrebne vještine za korištenje sadržajem koji im nude mediji.

Literatura

- Bauer, T. A. (2007). *Mediji za otvoreno društvo - Medijska odgovornost kao temelj demokratske medijske kulture*. Zagreb: ICEJ.
- Brautović, M. (2008). *Elektronička pošta i njezina upotreba u novinarstvu: Studija slučaja Butković – Sanader*. Dostupno na: hrcak.srce.hr/file/61750, Posjećeno: 5. lipanj 2014.
- Inglis, F. (1997). *Teorija medija*. Zagreb: AGM.
- Laniado, N., Pietra, G. (2005). *Naše dijete, videoigre, Internet i televizija: (što učiniti ako ga hipnotiziraju?)*. Rijeka: Studio TiM.
- Malović, S. (2005). *Osnove novinarstva*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Miliša, Z., Tolić, M., Vertovšek, N. (2009). *Mediji i mladi: prevencija ovisnosti o medijskoj manipulaciji*. Zagreb: Sveučilišna knjižara.
- Panian, Ž. (2001). *Bogatstvo interneta*. Zagreb: Strijelac.
- Vilović, G. (2008). Medijska pismenost nove generacije. U: *Jezik, književnost i mediji u nastavi hrvatskog jezika*, ur. Češi, M., Barbaroša-Šikić, M. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- *Zakon o medijima* (2013). Narodne novine 81/13